

**ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО
ВАЗДУХОПЛОВСТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1088

На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

**О ПРУЖАЊУ УСЛУГА У ВАЗДУШНОЈ ПЛОВИДБИ
У ЈЕДИНСТВЕНОМ ЕВРОПСКОМ НЕБУ**

ПОГЛАВЉЕ I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Подручје примјене и циљ)

- (1) У складу са предметом и циљем Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20), овај правилник се односи на пружање услуга у ваздушној пловидби у Јединственом европском небу.
- (2) Циљ овог правилника је да успостави захтјеве за безбједно и ефикасно пружање услуга у ваздушној пловидби у ваздушном простору Босне и Херцеговине.
- (3) Овај правилник се примјењује на пружање услуга у ваздушној пловидби за општи ваздушни саобраћај у складу са и у оквиру предмета Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20).
- (4) Овим правилником преузимају се одредбе Уредбе (ЕЗ) бр. 550/2004 Европског парламента и Савјета од 10. марта 2004. године о пружању услуга у ваздушној пловидби у Јединственом европском небу и одредбе Уредбе (ЕЗ) бр. 1070/2009 Европског парламента и Савјета од 21. октобра 2009. године о измјени уредби (ЕЗ) бр. 549/2004, (ЕЗ) бр. 550/2004, (ЕЗ) бр. 551/2004 и (ЕЗ) бр. 552/2004 како би се унаприједила ефикасност и одрживости европског ваздухопловног система.
- (5) Навођење одредби уредби из става (4) овог члана врши се искључиво у сврху праћења и информисања о преузимању правне тековине Европске уније у законодавство Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Послови надзора из надлежности ВНДСА)

- (1) У складу са чланом 4. Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20), Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ВНДСА) обезбјеђује одговарајући надзор над примјеном овог правилника, посебно у вези са безбједним и ефикасним радом пружалата услуга у ваздушној пловидби који пружају услуге у ваздушном простору који је под надлежношћу Босне и Херцеговине, а у складу са надлежностима које

- ВНДСА има на основу Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18).
- (2) У складу са ставом (1) овог члана, а на основу Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18) и Правилника о надзору у цивилном ваздухопловству ("Службени гласник БиХ", бр. 22/16, 55/18, 5/19, 49/22 и 10/23), ВНДСА организује одговарајуће инспекцијске и стручне надзоре с циљем провјере усклађености са захтјевима из овог правилника, укључујући захтјеве у вези са људским ресурсима за пружање услуга у ваздушној пловидби. Пружалац услуга у ваздушној пловидби, који је предмет надзора, олакшава спровођење ових задатака.
 - (3) Када је у питању функционални блок ваздушног простора који се простира над ваздушним простором који је под надлежношћу више од једне државе чланице функционалног блока ваздушног простора, ВНДСА закључује споразум о надзору наведен у овом члану, а који се односи на пружаоце услуга у ваздушној пловидби који пружају услуге у том блоку.
 - (4) ВНДСА остварује блиску међусобну сарадњу са надзорним органима других држава како би се обезбиједило одговарајући надзор над пружаоцима услуга у ваздушној пловидби који имају важећи сертификат који је издала једна држава у складу са прописима Агенције Европске уније за безбједност ваздушне пловидбе (у даљем тексту: EASA прописи), а такође пружају услуге које се односе на ваздушни простор под надлежношћу друге државе која примјењује EASA прописе.
 - (5) Сарадња са надзорним органима из става (4) овог члана укључује договоре за рјешавање случајева неусклађеност са примјењивим захтјевима наведеним у члану 4. овог правилника или услова наведених у Анексу II овог правилника.
 - (6) У случају прекограничног пружања услуга у ваздушној пловидби, договори из става (5) овог члана укључују споразум о међусобном признавању послова надзора из ст. (1) и (2) овог члана и резултата тих послова надзора. Ово међусобно признавање такође се примјењује када се склапају договори са државним надзорним органима о признавању поступка сертификације пружалаца услуга.
 - (7) Уколико законодавство Босне и Херцеговине допушта, а у циљу регионалне сарадње, ВНДСА такође може закључити споразуме о расподјели одговорности у пословима надзора.

Члан 3.

(Квалификовани субјекти)

- (1) ВНДСА може одлучити да у потпуности или дјелимично делегира инспекције и стручне надзоре из члана 2. став (3) овог правилника на квалификоване субјекте који испуњавају опште захтјеве утврђене у Анексу I овог правилника.
- (2) Делегирање из става (1) овог члана, које додјељује ВНДСА, важи на територији Босне и Херцеговине током периода од три године, уз могућност обнављања. ВНДСА може дати упутство сваком квалификованом субјекту, смјештеном у Босни и Херцеговини, да спроводи инспекције и стручне надзоре.
- (3) Додјелу задатака квалификованим субјектима ВНДСА врши у складу са чланом 20. Правилника о утврђивању општих и посебних захтјева за пружаоце

услуга управљања ваздушним саобраћајем, услуга у ваздушној пловидби и других мрежних функција за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број 10/23).

ПОГЛАВЉЕ II. ПРАВИЛА ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА

Члан 4.

(Општи захтјеви)

Општи захтјеви за пружање услуга у ваздушној пловидби укључују сљедеће:

- а) техничку и оперативну стручност и подобност,
- б) системе и процесе за управљање безбједношћу и квалитетом,
- ц) системе извјештавања,
- д) квалитет услуга,
- е) финансијску способност,
- ф) осигурање од одговорности и ризика,
- г) власничку и организациону структуру, укључујући спречавање сукоба интереса,
- х) људске ресурсе, укључујући одговарајуће планове запошљавања,
- и) ваздухопловну безбједност (security).

Члан 5.

(Сертификација пружалаца услуга у ваздушној пловидби)

- (1) Пужање свих услуга у ваздушној пловидби у Босни и Херцеговини предмет је сертификације коју врши ВНДСА.
- (2) Подносилац захтјева за сертификацију, који има главно мјесто пословања и, евентуално, своје регистровано сједиште у Босни и Херцеговини, подноси захтјев за сертификацију ВНДСА.
- (3) ВНДСА издаје сертификат пружаоцима услуга у ваздушној пловидби ако су усклађени са општим захтјевима из члана 4. овог правилника.
- (4) Сертификат из става (3) овог члана може се издати појединачно за сваку врсту услуге у ваздушној пловидби како је утврђено у члану 2. Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20), или за пакет таквих услуга, између осталог, када пружалац услуга у ваздушној пловидби, независно од његовог правног статуса, ради и одржава сопствене системе за комуникацију, навигацију и надзор. Сертификати су предмет редовне провјере.
- (5) Сертификати прецизирају права и обавезе пружалаца услуга у ваздушној пловидби, укључујући недискриминаторан приступ услугама за кориснике ваздушног простора, са посебним освртом на безбједност ваздушне пловидбе (safety).
- (6) Сертификација може бити предмет само услова садржаних у Анексу II овог правилника. Услови су објективно оправдани, недискриминаторни, пропорционални и транспарентни.
- (7) Независно од одредбе из става (1) овог члана, ВНДСА, у складу са чланом 11. Правилника о утврђивању општих и посебних захтјева за пружаоце услуга управљања ваздушним саобраћајем, услуга у ваздушној пловидби и других мрежних функција за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број 10/23), може дозволити пружање услуга у ваздушној пловидби у цијелом или у дијелу ваздушног простора под њеном надлежношћу без сертификације у случајевима када се услуге прије свега пружају ваздухопловима који не спадају у општи ваздушни саобраћај.

- (8) У случајевима из става (7) овог члана, ВНДСА обавјештава ЕАСА о својој одлуци и мјерама предузетим како би се обезбиједила максимална усклађеност са општим захтјевима из члана 4. овог правилника.
- (9) Не доводећи у питање чл. 6. и 7. овог правилника, издавање сертификата даје могућност пружаоцима услуга у ваздушној пловидби да своје услуге понуде државама које примјењују ЕАСА прописе, другим пружаоцима услуга у ваздушној пловидби, корисницима ваздушног простора и аеродромима у државама које примјењују ЕАСА прописе.
- (10) ВНДСА надзире усклађеност са захтјевима и условима приложеним уз сертификате.
- (11) Ако ВНДСА утврди да носилац сертификата више не испуњава захтјеве или услове из става (10) овог члана, ВНДСА предузима одговарајуће мјере, али тако да обезбиједи континуитет услуга под условом да безбједност ваздушне пловидбе (safety) није угрожена. Такве мјере могу укључити укидање сертификата.
- (12) ВНДСА признаје сваки сертификат који је издао надлежни орган државе која примјењује ЕАСА прописе.

Члан 6.

(Одређивање пружалаца услуга у ваздушном саобраћају)

- (1) Надлежни органи и институције Босне и Херцеговине обезбјеђују пружање услуга у ваздушном саобраћају на искључивој основи унутар одређеног блока ваздушног простора у односу на ваздушни простор под надлежношћу Босне и Херцеговине. У ту сврху, надлежни органи и институције Босне и Херцеговине одређују пружаоце услуга у ваздушном саобраћају који има важећи сертификат у Босни и Херцеговини.
- (2) За пружање прекограничних услуга, надлежни органи и институције Босне и Херцеговине обезбјеђују усклађеност са овим чланом и чланом 9. став (3) овог правилника који захтијева да пружаоци услуга у ваздушном саобраћају који пружају услуге у ваздушном простору под надлежношћу Босне и Херцеговине:
 - а) буду у власништву, директном или већинском, Босне и Херцеговине или њених држављана,
 - б) имају главно мјесто пословања или регистровано сједиште на територији Босне и Херцеговине, или
 - ц) користе само средства у Босни и Херцеговини.
- (3) ВНДСА утврђује права и обавезе које одређени (designated) пружаоци услуга у ваздушном саобраћају требају испунити. Обавезе могу укључивати услове за благовремено достављање оговарајућих информација које омогућавају увид у сва кретања ваздухоплова у ваздушном простору под њиховом одговорношћу.
- (4) Надлежни органи и институције Босне и Херцеговине имају дискреционо право при избору пружаоца услуга у ваздушном саобраћају под условом да исти испуњава захтјеве и услове из чл. 4. и 5. овог правилника.
- (5) У складу са Споразумом из члана 8. овог правилника утврђене су надлежности за одређивање пружаоца услуга у ваздушном саобраћају и мјере и надлежности о начину успостављања прекограничних сектора у функционалном блоку ваздушног простора.
- (6) ВНДСА обавјештава државе уговорнице функционалног блока ваздушног простора о свакој одлуци у оквиру примјене овог члана у вези са одређивањем пружалаца услуга у ваздушном

саобраћају унутар блока ваздушног простора у односу на ваздушни простор који је под њиховом надлежношћу.

Члан 7.

(Одређивање пружалаца метеоролошких услуга)

- (1) ВНДСА може одредити пружаоца метеоролошких услуга који доставља све или дио метеоролошких података, на искључивој основи, у цијелом или дијелу ваздушног простора под надлежношћу Босне и Херцеговине, узимајући у обзир безбједносна питања.
- (2) ВНДСА, без одгађања, обавјештава државе уговорнице функционалног блока ваздушног простора о свакој одлуци унутар оквира овог члана у вези са одређивањем пружалаца метеоролошких услуга.

Члан 8.

(Функционални блок ваздушног простора)

- (1) Одлуком о ратификацији Споразума о успостављању функционалног блока ваздушног простора Централне Европе ("Службени гласник БиХ", број 1/13) Босна и Херцеговина је приступила Функционалном блоку ваздушног простора Централне Европе (FAB CE).
- (2) Споразум из става (1) овог члана има за циљ успостављање функционалног блока ваздушног простора, доношење правила и поступака за његову примјену и даљи развој како би се постигла усклађеност са иницијативом за Јединствено европско небо (SES) чији је циљ унапређење безбједности и ефикасности ваздушног саобраћаја у Европи.

Члан 9.

(Односи између пружалаца услуга)

- (1) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби могу користити услуге других пружалаца услуга који су сертифицирани у државама које примјењују ЕАСА прописе.
- (2) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби формализују своје пословне односе путем писаних споразума или еквивалентних правних аранжмана, наводећи одређене дужности и функције које преузима сваки пружалац услуга и омогућујући размјену оперативних података између свих пружалаца услуга све док се то односи на општи ваздушни саобраћај. О тим аранжманима обавјештава се ВНДСА или органи на које се односи.
- (3) У случајевима који укључују пружање услуге контроле ваздушног саобраћаја, потребно је одобрење надлежних тијела и органа Босне и Херцеговине. У случајевима који укључују пружање метеоролошких услуга, потребно је одобрење надлежних тијела и органа Босне и Херцеговине уколико су оне одредиле пружаоца на искључивој основи у складу са чланом 7. став (1) овог правилника.

Члан 10.

(Односи са војним органима)

У складу са прописима које доноси ВНДСА у области ваздушне пловидбе, цивилни и војни органи Босне и Херцеговине у области ваздухопловства Босне и Херцеговине закључују писане споразуме или еквивалентне правне аранжмане у вези са управљањем у одређеном функционалном блоку ваздушног простора.

Члан 11.

(Транспарентност финансијског пословања)

- (1) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби, без обзира на власнички систем или правни облик пословања,

израђују, подносе на ревизију и објављују своје финансијске извјештаје.

- (2) Извјештаји из става (1) овог члана усклађени су са међународним рачуноводственим стандардима који се примјењују у Босни и Херцеговини. Када, због правног статуса пружаоца услуга, потпуна усклађеност са међународним рачуноводственим стандардима није могућа, пружалац настоји да постигне тражену усклађеност у највећој могућој мјери.
- (3) У сваком случају, пружаоци услуга у ваздушној пловидби објављују годишњи извјештај и редовно се подвргавају независној ревизији.
- (4) Код пружања пакета услуга, пружаоци услуга у ваздушној пловидби утврђују и објављују трошкове и приходе који произилазе из услуга у ваздушној пловидби, расподијељене у складу са планом наплате накнада за услуге у ваздушној пловидби из члана 13. овог правилника и, када је то одговарајуће, воде консолидоване рачуне за друге услуге које нису услуге у ваздушној пловидби, као што би било потребно урадити да услуге које су у питању пружају посебна предузећа.
- (5) ВНДСА, као државни надзорни орган - NSA (National Supervisory Authority - NSA), има право приступа финансијским извјештајима пружаоца услуга који пружа услуге у ваздушном простору у надлежности Босне и Херцеговине.

Члан 12.

(Приступ подацима и заштита података)

- (1) Када је у питању општи ваздушни саобраћај, релевантни оперативни подаци се размјењују у стварном времену између свих пружалаца услуга у ваздушној пловидби, корисника ваздушног простора и аеродрома, како би се олакшале њихове оперативне потребе. Подаци се користе само за оперативне сврхе.
- (2) Приступ релевантним оперативним подацима, без дискриминације, омогућен је ВНДСА и другим надлежним органима, сертификованим пружаоцима услуга у ваздушној пловидби, корисницима ваздушног простора и аеродромима.
- (3) Сертификовани пружаоци услуга, корисници ваздушног простора и аеродроми успостављају стандардне услове за приступ њиховим релевантним оперативним подацима, осим оних из става (1) овог члана. ВНДСА одобрава ове стандардне услове.

ПОГЛАВЉЕ III. ПЛАНОВИ НАПЛАТЕ НАКНАДА

Члан 13.

(Уопштено)

У складу са захтјевима из чл. 14. и 16. овог правилника, план наплате накнада за услуге у ваздушној пловидби доприноси већој транспарентности у утврђивању, увођењу и наплаћивању накнада од корисника ваздушног простора, те доприноси економичности у пружању услуга у ваздушној пловидби и ефикасности летова, уз одржавање оптималног нивоа безбједности. Овај план такође је усклађен са чланом 15. Чикашке конвенције о међународном цивилном ваздухопловству из 1944. године и са системом наплате рутних (en route) накнада Европске организације за безбједност ваздушне пловидбе (у даљем тексту: EUROCONTROL).

Члан 14.

(Принципи)

- (1) План наплате накнада заснива се на обрачуна трошкова за услуге у ваздушној пловидби које су

остварили пружаоци услуга у корист корисника ваздушног простора. Овај план расподељује трошкове по категоријама корисника.

- (2) Сљедећи принципи се примјењују приликом утврђивања базе трошкова (cost-base) за накнаде:
 - а) трошак који се дијели између корисника ваздушног простора је утврђени трошак пружања услуга у ваздушној пловидби, укључујући одговарајуће износе камата за капитална улагања и трошкове амортизације средстава, као и трошкове одржавања, рада, управљања и администрације. Утврђени трошкови су трошкови које утврди Савјет министара Босне и Херцеговине или који се утврде на нивоу функционалног блока ваздушног простора за сваку календарску годину;
 - б) трошкови који се узимају у обзир у овом контексту су они који су процијењени у односу на средства и услуге које се пружају и спроведени су према ICAO Регионалним плану за ваздушну пловидбу, Европска регија (ICAO Regional Air Navigation Plan, European Region). Они такође могу укључивати трошкове које је остварила ВНДСА и/или квалификовани субјекти, као и друге трошкове које су оствариле оговарајуће друге државе и пружаоци услуга у вези са пружањем услуга у ваздушној пловидби;
 - ц) у односу на функционални блок ваздушног простора и као дио одговарајућих оквирних споразума, ВНДСА и пружалац услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине улажу разумне напоре да се договоре о заједничким принципима за политику наплате накнада;
 - д) трошкови различитих услуга у ваздушној пловидби утврђују се засебно, како је предвиђено чланом 11. став (4) овог правилника;
 - е) међусобно субвенционисање између рутних и терминалних услуга није дозвољено. Трошкови који припадају и терминалним и рутним услугама распоређују се сразмјерно на рутне и на терминалне услуге на основу транспарентне методологије. Међусобно субвенционисање између различитих услуга у ваздушној пловидби у било којој од ове двије категорије дозвољено је само када је то оправдано из објективних разлога, а на основу јасне идентификације;
 - ф) гарантује се транспарентност базе трошкова за накнаде. Усвајају се спроведбена правила за пружање информација које дају пружаоци услуга у ваздушној пловидби, како би се омогућио преглед прогноза, стварних трошкова и прихода пружалаца у ваздушној пловидби. Информације се редовно размјењују између ВНДСА, пружаоца услуга у ваздушној пловидби, корисника ваздушног простора и EUROCONTROL-а.
- (3) ВНДСА и пружалац услуга у ваздушној пловидби, приликом утврђивања накнада у складу са ставом (2) овог члана, усаглашавају се са сљедећим принципима:
 - а) накнаде се утврђују с циљем доступности услуга у ваздушној пловидби под недискриминаторним условима. Када се различитим корисницима ваздушног простора уведе накнаде за исту услугу, не прави се разлика на основу националности или категорије корисника;
 - б) изузећа за одређене кориснике могу се допустити, посебно за лаке ваздухоплове и

- државне ваздухоплове, под условом да се трошкови таквог изузећа не прерасподијеле на друге кориснике;
- ц) накнаде се утврђују по календарској години на основу утврђених трошкова или се могу утврдити под условима које утврде ВНДСА и пружалац услуга у ваздушној пловидби за утврђивање максималног нивоа јединичне цијене или прихода за сваку годину у току периода не дужег од пет година;
- д) услугама у ваздушној пловидби може да се оствари довољно прихода да се обезбиједи разуман поврат средстава за неопходна унапређења капитала;
- е) накнаде одражавају трошкове услуга и средстава у ваздушној пловидби који се стављају на располагање корисницима ваздушног простора, узимајући у обзир релативне производне капацитете различитих типова ваздухоплова који су у питању;
- ф) накнаде поспјешују безбједно, ефикасно, дјелотворно и одрживо пружање услуга у ваздушној пловидби с циљем постизања високог нивоа безбједности и економичности и испуњавања циљева учинка и стимулишу пружање интегрисаних услуга, смањујући притом утицај ваздухопловства на животну средину.

Члан 15.

(Заједнички пројекти)

У складу са АТМ/АNS.ОR.D.005(2) Анекса III Правилника о утврђивању општих и посебних захтјева за пружаоце услуга управљања ваздушним саобраћајем, услуга у ваздушној пловидби и других мрежних функција за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број 10/23) пружаоци услуга доносе пословни и годишњи план те достављају безбједносна и пословна образложења за велике инвестиционе пројекте повезане са спровођењем истраживачког програма за АТМ у Јединственом европском небу (SESAR - Single European Sky ATM Research programme).

ПОГЛАВЉЕ IV. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 16.

(Повјерљивост)

- (1) ВНДСА, поступајући у складу са важећим законодавством Босне и Херцеговине, не објављује информације повјерљиве природе, посебно информације о пружаоцима услуга у ваздушној пловидби, њиховим пословним односима или њиховим трошковним ставкама.
- (2) Одредба из става (1) овог члана не доводи у питање право објављивања информација којима ВНДСА располаже када је то битно ради испуњења њених дужности, у случају када је такво објављивање сразмјерно и узима у обзир легитимне интересе пружалаца услуга у ваздушној пловидби, корисника ваздушног простора, аеродрома и других релевантних заинтересованих страна у погледу заштите њихових пословних тајни.
- (3) Информације и подаци добијени на основу плана наплате накнада из члана 13. овог правилника јавно се објављују.

Члан 17.

(Непримјењиве одредбе)

- (1) Непримјењиве одредбе Уредбе (ЕЗ) бр. 550/2004 Европског парламента и Савјета од 10. марта 2004. о пружању услуга у ваздушној пловидби у Јединственом европском небу и одредбе из Уредбе (ЕЗ) бр. 1070/2009 Европског парламента и Савјета од 21. октобра 2009. године о измјени уредби (ЕЗ) бр.549/2004, (ЕЗ) бр. 550/2004, (ЕЗ) бр. 551/2004 и (ЕЗ) бр. 552/2004 како би се унаприједила ефикасност и одрживости европског ваздухопловног система наведене су у Анексу III овог правилника.
- (2) Одредбе из става (1) овог члана примјењују се након завршетка првог прелазног периода док Босна и Херцеговина не испуни све услове одређене у члану 2. став (1) Протокола II Споразума о успостављању европске заједничке ваздухопловне области (ЕСАА).

Члан 18.

(Анекси)

- (1) Анекс I, Анекс II и Анекс III чине саставни дио овог правилника.
- (2) Форма, унутрашња структура и подјела анекса из става (1) овог члана дата је у изворном облику и на латиничном писму (коришћена верзија на енглеском језику) с циљем лакшег позивања на исте.

Члан 19.

(Престанак важења)

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о пружању услуга ваздушне навигације у јединственом европском небу ("Службени гласник БиХ", број 45/10).

Члан 20.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-888-6/23

5. децембра 2023. године
Бања Лука

Генерални директор
Чедомир Шушњар, с. р.

АНЕКС I

ЗАХТЈЕВИ ЗА КВАЛИФИКОВАНЕ СУБЈЕКТЕ

Квалификовани субјекти морају да:

- потврде да имају обимно искуство у процјењивању јавних и приватних субјеката у сектору ваздушног превоза, посебно пружалаца услуга у ваздушној пловидби, и у другим сличним секторима у једној или више области које овај правилник обухвата;
- имају свеобухватна правила и прописе за периодичан надзор наведених субјеката, која су објављена и која се стално надограђују и унапређују кроз програме истраживања и развоја;
- не буду под контролом пружалаца услуга у ваздушној пловидби, органа управљања аеродромима или других органа који се комерцијално баве пружањем услуга у ваздушној пловидби или услуга у ваздушном саобраћају;
- располажу са довољно техничког, руководећег, помоћног и истраживачког особља сразмјерно задацима које обављају;
- имају руковођење и управљање које обезбјеђује повјерљивост информација које захтијева управа;

- буду спремни да доставе све релевантне информације ВНДСА;
- имају дефинисану и документовану своју политику и циљеве и одређеност за квалитет и морају да обезбиједу да се ова политика разумије, спроводи и одржава на свим нивоима у организацији;
- да развијају, спроведу и одржавају дјелотворан интерни систем квалитета који се заснива на одговарајућим дијеловима међународно признатих стандарда квалитета и у складу са EN 45004 (инспекцијска тијела) и EN 29001, протумаченим у Захтјевима сертификационог програма система квалитета IACS;
- буду предмет сертификације њиховог система квалитета од стране независног ревизорског тијела са главним пословним сједиштем у Босни и Херцеговини а које је признато од надлежних органа и институција Босне и Херцеговине.

АНЕКС II УСЛОВИ КОЈИ СЕ ПРИЛАЖУ УЗ СЕРТИФИКАТЕ

- (1) У сертификатима се наводи:
 - (a) државни надзорни орган који издаје сертификат,
 - (b) подносилац захтјева (назив и адреса),
 - (c) услуге које су сертификоване,
 - (d) изјава подносиоца захтјева о сагласности са захтјевима, како је дефинисано у члану 4. овог правилника,
 - (e) датум издавања и период важења сертификата.
- (2) Додатни услови приложени уз сертификате могу бити, према потреби, у вези са:
 - (a) недискриминаторним приступом услугама за кориснике ваздушног простора и захтијеваним нивоом учинка таквих услуга, укључујући безбједност и нивое интероперабилности,
 - (b) оперативним спецификацијама одређених услуга,
 - (c) роком до којег би се услуге пружале,
 - (d) разном оперативном опремом која се користи у оквиру одређених услуга,
 - (e) изузимањем или ограничавањем вршења услуга другачијих од оних које се односе на пружање услуга у ваздушној пловидби,
 - (f) уговорима, споразумима или другим аранжманима између пружаоца услуга и треће стране које се односе на услугу(е),
 - (g) пружањем оправдано захтијеваних информација за доказивање усклађености услуга са захтјевима, укључујући планове, финансијске и оперативне податке, и веће промјене у врсти и/или обиму пружених услуга у ваздушној пловидби,
 - (h) свим другим правним условима који нису специфични за услуге у ваздушној пловидби, као што су услови који се односе на суспендовање или укидања сертификата.

АНЕКС III НЕПРИМЈЕЉИВЕ ОДРЕБЕ

Члан 4.

Безбједносни захтјеви

У складу с регулаторним поступком из члана 5(3) Оквирне уредбе, Комисија доноси спроведбена правила која укључују одговарајуће одредбе безбједносних регулаторних захтјева EUROCONTROL-а (ESARR) и накнадне измјене тих захтјева који спадају у подручје

примјене ове уредбе, уз одговарајућа прилагођавања, према потреби.

Члан 6.

Заједнички захтјеви

Прва реченица:

Заједнички захтјеви за пружање услуга у ваздушној пловидби успостављају се у складу са поступком из члана 5(3) Оквирне уредбе.

Члан 7.

Сертификација пружалаца услуга у ваздушној пловидби

7. друга реченица

Подаци о таквом надзору укључени су у годишње извјештаје које државе чланице достављају у складу са чланом 12(1) Оквирне уредбе.

9. У изузетним околностима, државе чланице могу да одгоде усклађивање са овим чланом до шест мјесеци од датума наведеног у члану 19(2). Државе чланице обавјештавају Комисију о таквом одгађању, наводећи своје разлоге за то.

Члан 12.

Транспарентност финансијског пословања

5. Државе чланице могу примјенити прелазне одредбе из члана 9. Уредбе (ЕЗ) бр. 1606/2002 Европског парламента и Савјета од 19. јула 2002. године о примјени међународних рачуноводствених стандарда на пружаоце услуга у ваздушној пловидби који су обухваћени подручјем примјене те уредбе.

Члан 13.

Приступ подацима и заштита података

3. задња реченица

Детаљна правила у вези са овим условима се доносе, када је то примјењиво, у складу са поступком из члана 5(3) Оквирне уредбе.

Члан 15.

Принципи

2(a) друга реченица

Утврђени трошкови су трошкови које утврде државе чланице на националном нивоу или на нивоу функционалних блокова ваздушног простора, на почетку референтног периода за сваку календарску годину референтног периода наведеног у члану 11. Оквирне уредбе или током референтног периода након одговарајућих усклађивања у којима се примјењује механизам упозоравања утврђен у члану 11. Оквирне уредбе.

2(b) трећа реченица

Они не укључују трошкове казни, које уводе државе чланице у складу са чланом 9. Оквирне уредбе, нити трошкове било којих корективних мјера које уводе државе чланице у складу са чланом 11. Оквирне уредбе;

3(f) друга реченица

У том циљу и у вези са плановима учинка на националном нивоу или на нивоу функционалног блока ваздушног простора, национални надзорни органи могу да успоставе механизме, укључујући подстицаје који се састоје од финансијских погодности и непогодности, како би подстакли пружаоце услуга у ваздушној пловидби и/или кориснике ваздушног простора да подрже унапређење пружања услуга у ваздушној пловидби, као што су повећање капацитета, смањење кашњења и одрживи развој, уз одржавање оптималног (највишег) нивоа безбједности.

4. Комисија доноси детаљна спроведбена правила за овај члан у складу са регулаторним поступком из члана 5(3) Оквирне уредбе.

Члан 15а

Заједнички пројекти

1. Заједнички пројекти могу помоћи успјешном спровођењу АТМ главног плана. Такви пројекти подржавају циљеве ове уредбе за побољшање учинка европског ваздухопловног система у кључним областима као што су капацитет, ефикасност летова и трошкова, као и одрживост животне средине, у оквиру најважнијих циљева безбједности.
2. Комисија може, у складу са регулаторним поступком из члана 5(3) Оквирне уредбе, израдити смјернице које се односе на начин на који такви пројекти могу подржати спровођење АТМ главног плана. Овим се смјерницама не доводе у питање механизми за развој таквих пројеката у вези са функционалним блоковима ваздушног простора који су договорени између страна у тим блоковима.
3. Комисија такође може одлучити да, у складу са регулаторним поступком из члана 5(3) Оквирне уредбе, успостави заједничке пројекте за функције у вези са мрежом које су од посебног значаја за побољшање цјелокупног учинка у управљању ваздушним саобраћајем и услугама у ваздушној пловидби у Европи. Такви заједнички пројекти могу се сматрати прихватљивим за финансирање од стране Заједнице у вишегодишњем финансијском оквиру. У ту сврху и не доводећи у питање надлежности држава чланица при одлучивању о употреби својих финансијских средстава, Комисија врши независну анализу трошкова и одговарајуће консултације са државама чланицама и одговарајућим заинтересованим странама у складу са чланом 10. Оквирне уредбе, разматрајући све одговарајуће начине финансирања њиховог развоја. Прихватљиви трошкови развоја заједничких пројеката надокнађују се у складу са принципима транспарентности и недискриминације.

Члан 16.

Преглед усклађености

1. Комисија обезбјеђује стални преглед усклађености са принципима и правилима из чл. 14. и 15, сарађујући са државама чланицама. Комисија настоји да успостави неопходне механизме за коришћење стручности EUROCONTROL-а и размјењује резултате прегледа са државама чланицама, EUROCONTROL-ом и представницима корисника ваздушног простора.
2. На захтјев једне или више држава чланица које сматрају да се принципи и правила из чл. 14. и 15. неисправно примијењени, или на властиту иницијативу, Комисија спроводи истрагу о сваком наводу о неусклађености или непримјењивању предметних принципа и/или правила. Не доводећи у питање члан 18(1), Комисија размјењује резултате истраге са државама чланицама, EUROCONTROL-ом и представницима корисника ваздушног простора. У року од два мјесеца од пријема захтјева, након што добије мишљење предметних држава чланица и након консултација са Комитетом за јединствено небо, у складу са савјетодавним поступком из члана 5(2) Оквирне уредбе, Комисија доноси одлуку о примјени чл. 14. и 15. ове уредбе и о томе да ли се предметна пракса може наставити.
3. Комисија упућује своју одлуку државама чланицама и о томе обавјештава пружаоца услуга, ако исти има правни интерес. Свака држава чланица може, у року од једног мјесеца, ову одлуку Комисије упутити

Савјету. Савјет, квалификованом већином, може донијети другачију одлуку у року од мјесец дана.

Члан 17.

Ревизија анекса

Мјере намијењене измјени и допуни несуштинских елемената анекса, како би се узели у обзир технички и оперативни развоји, доносе се у складу са регулаторним поступком с детаљном контролом из члана 5(4) Оквирне уредбе.

У хитним случајевима, Комисија може примјенити хитни поступак из члана 5(5) Оквирне уредбе.